

ефективності і результативності, перемещалось із внеінституціалізованої площини в систему інституціалізованого навчання.

Ключевые слова: непрерывное образование; неформальное образование; образование взрослых; образование для жизни; образование на протяжении жизни.

THE DEVELOPMENT OF THE NONFORMAL SEGMENT OF THE CONSTANT EDUCATION SYSTEM

Pavlyk Nadiia, PhD in pedagogics, professor, doctoral student of social pedagogy Zhytomyr Ivan Franko State University, st. V. Berdychevska, 40, 10008 Zhytomyr, Ukraine, pavnad@ukr.net

The meaning of the category «constant education» based on semantic analysis of its using in the literature is analyzed in the article; social background of the concept of constant education development is summarized; conceptual principles and contradictions change of role and content of education are defined.

It is determined that the structure of constant education consists of formal, noninformal and informal educational systems. In Ukrainian educational thinking the components of constant education are lifelong learning, adult education and nonformal education.

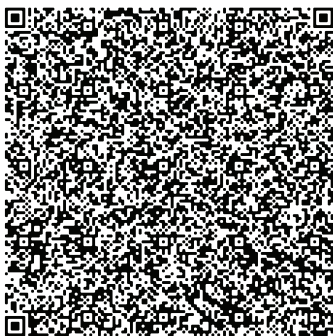
Author's periodizations of the process of constant education development are analyzed. It is found that nonformal education existed throughout the period of the educational system development in the form of innovation, which is in the process of confirmation of efficiency and effectiveness, shifted from non-institutional system into institutional learning system.

It is concluded that the development of educational systems is a response to social changes. It is based on the need for resolving contradictions to meet individual and social needs. It is determined that that category «constant education» covers the spectrum of interpretations and values to describe the different states of education, including informal education. Periodization phases of constant education depend on the object of study, but most scientists conclude that modern characteristic of constant education is a growing role, and thus the spread of nonformal learning.

Key words: adult education; constant education; education for life; long-life education; nonformal education.

Стаття надійшла до редакції 18.04.2016

Прийнято до друку 26.05.2016

УДК 378 : 070. 422

Аліна Лісневська

ORCID iD 0000-0002-8368-5062

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри журналістики та нових медіа,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Маршала Тимошенка 13-б, 04212 м. Київ, Україна
a.lisnevsk@kubg.edu.ua

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА : ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ТЕЛЕВІЗІЙНИХ РЕПОРТЕРІВ

В статті розглядаються тенденції розвитку системи вищої журналістської освіти, в якій виняткового значення набуває підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців засобів масової інформації, а саме журналістів-телерепортерів. Педагогічна теорія сьогодні відмовляється від абсолютного освітнього ідеалу (усебічно розвинутої особистості) і переходить до нового ідеалу – максимального розвитку здібностей людини до саморегуляції й самоосвіти. Суть удосконалення процесу фахової підготовки журналіста-телерепортера щільно пов'язана з формуванням професійного мислення фахівця.

Ключові слова: вища освіта журналіста; професійна компетентність; професійне мислення; фахова підготовка телерепортера.

Вступ. У розвитку системи вищої професійної освіти виняткового значення набуває підвищення професійної компетентності майбутніх фахівців засобів масової інформації, зокрема телебачен-

ня – найпотужнішого медіа. Бурхливий розвиток аудіовізуальних комунікацій та розуміння особливого впливу на аудиторію телеконтенту гостро поставив проблему розвитку журналістської освіти, а саме підготовку універсального журналіста. Сьогодні актуальною залишається проблема створення скоординованої системи професійної освіти, здатної забезпечити відповідний рівень підготовки майбутніх журналістів. Згідно з «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» (Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, 2012, с. 2), критерієм якості вищої освіти повинна стати професійна компетентність випускників, а тому виняткового значення набуває формування такого інтегрованого показника компетентності майбутнього фахівця як професійне мислення.

Мета статті – обґрунтувати необхідність цілеспрямованого формування професійного мислення як показника компетентності телевізійних репортерів, що є важливою задачею вищої освіти журналіста на сучасному етапі.

Актуальність формування професійного мислення журналістів-телерепортерів як показника компетентності майбутнього фахівця.

Багато вчених, вивчаючи ефективність професійної діяльності фахівця, пов'язують її зі специфічними інтелектуальними процесами й якісними характеристиками мислення, серед яких Г. Валуліліна, Е. Зеєр, І.Черкасова, В. Шадріков. Процес формування професійного мислення вивчався з різних боків і при цьому виявлялись особливості й типи мислення, його компоненти, досліджувалась специфіка і структура професійного мислення (залежно від професії) в багатьох роботах. Розглядалися також способи і технології формування мислення, пов'язані з докорінними змінами в навчально-виховному процесі і зміною освітньої парадигми в дослідженнях Ю. Бабанського, В. Беспалько, А. Вербицького, І. Дичківської, А. Хуторського та ін.

Сьогодні відбувається процес трансформування самого феномену знання, найчастіше ми зіштовхуємось із великою затребуваністю на ринку праці випускників, які здатні працювати в нових професійних, технологічних та управлінських умовах. «Потреба в професійних журналістах, які спеціалізуються на вузькому профілі і здатних до вирішення творчих завдань високого рівня, зростає. Однак практика показує, що інтелектуальна, культурна і творча підготовка сучасних журналістів сьогодні не у всьому відповідає вимогам сучасного дня» (Петропавловський А. М., 2014, с. 3). І. Дичківська зазначає, що «проблемністю сучасної системи освіти є протиріччям між швидким темпом зростання знань у сучасному світі й обмеженими можливостями їх засвоєння індивідом. Ця суперечність змушує педагогічну теорію відмовитися від абсолютного освітнього ідеалу

(усебічно розвиненої особистості) і перейти до нового ідеалу – максимального розвитку здібностей людини до саморегуляції й самоосвіти» (Дичківська І. М., 2004, с. 3).

Процес розвитку вищої освіти пов'язаний з радикальним оновленням навчальних програм, головною метою якого є досягнення балансу між когнітивним засвоєнням програм і формуванням базових компетенцій. Це явище виявляється в тому, що посилення когнітивних та інформаційних основ у сучасному світі не покривається традиційним поняттям професійної кваліфікації, більш адекватним стає поняття компетентності. У вітчизняній і зарубіжній психології ефективність практичної й професійної діяльності будь-якого фахівця, його професійну компетентність пов'язують перш за все з особливим видом мислення – професійним. В. Морозова, акцентуючи увагу на взаємозв'язку професійного мислення з професійною компетентністю, зазначає, що «показником професійної компетентності може бути ступінь розвитку професійного мислення, що виявляється в особливостях постановки й вирішення професійних задач. Підвищення професійної компетентності повинно спиратися на знання ролі й місця професійного мислення у структурі професійної компетентності» (Морозова В. Е., 2000, с. 3).

Фундаментальні тенденції розбудови національної вищої професійної школи матимуть продуктивну реалізацію за умови введення методик та технологій отримання студентами не тільки знань, але й умінь їх використовувати в будь-якій ситуації, формувати інтегровані професійні якості, а саме – професійне мислення. Ефективність професійної діяльності будь-якого фахівця пов'язують з професійним мисленням, його процесами і якісними характеристиками у вітчизняній і зарубіжній психології. Професійне мислення – це показник високого професійно-кваліфікаційного рівня фахівця, який по-особливому бачить предмет своєї діяльності і здатний до раціоналізаторства й новаторства, адже наявність особливого мислення дозволяють йому успішно виконувати професійні задачі у певній сфері. Процес формування професійного мислення починається ще у студентстві. Розвиток професійного мислення студентів, можна представити у широкому смислі як перехід від мислення академічного до мислення власне професійного, і у вузькому смислі як трансформацію окремих видів і властивостей розумової діяльності людини і отримання нових їх сполучень залежно від предмета, засобів, умов, результату праці, тобто в утворенні специфічних видів професійного мислення.

Сьогодні в процесі навчання змінюється роль викладача, який повинен не тільки дати обсяг навчальної інформації, але й забезпечити певний рівень її розуміння. Саме тому, на думку А. Вербицького, однією з тенденцій розвитку освіти є

перехід від «школи репродукування» до «школи розуміння, школи мислення» (Вербицкий А. А., 2014, с. 10). Він також акцентує увагу на тому, що «за допомогою форм, методів і засобів активного навчання у всіх ланках професійної освіти можна достатньо ефективно вирішувати такі важливі задачі, як виховання системного мислення фахівця й формування не тільки пізнавальних, але й професійних мотивів і інтересів» (Вербицкий А. А., 2014, с. 9). Г. Валиулліна зазначає, що саме «професійне мислення включається в такий функціональний блок діяльності, як професійно важливі якості. Таким чином, професійне мислення – це процес опосередкованого відображення людиною професійної реальності, який включає формулювання й вирішення професійних задач, а також реалізацію цілей у професійній діяльності» (Валиулліна Г. Г., 2007, с. 20). Разом з тим, надаючи великого значення формуванню цілісної системи професійно важливих якостей, А. Вербицкий називає їх «вузловим моментом професійного становлення особистості... В основі здатності до вирішення професійних задач лежать складні міжпредметні знання, уміння й навички. Сприяючи становленню професійного мислення того, хто навчається, вони забезпечують його готовність до практичної діяльності» (Вербицкий А. А., 2014, с. 12).

Готовність журналістів-телерепортерів до професійної діяльності, її зміст та кінцевий результат – дуже важливі для сучасного суспільства, тому що від діяльності фахівців медіа залежить світогляд мільйонів людей. Сучасною ознакою аудіовізуального простору України є тривалі процеси його творення як державними, так і комерційними телерадіомовними організаціями, а тому нагальною потребою часу стає вироблення загальних принципів національної політики як в галузі телебачення і радіомовлення, так і в системі підготовки кадрів для роботи у медіасфері. Телевізійний ринок України бурхливо розростається, постійно з'являються нові телеканали, розвивається власне виробництво. Усе це вимагає значного кадрового потенціалу. Зрозуміло, що особливості системи підготовки журналістських кадрів обумовлені новими можливостями телевізійної техніки, засобами підготовки й трансляції телевізійних творів. Саме ці показники й обумовлюють необхідність розробки нових підходів до вищої професійної освіти майбутніх журналістів – фахівців телебачення.

Робота телевізійного репортера – це акт опосередкованого спілкування з телеглядачами, в якому інформація – це об'єкт безпосередньої діяльності. Враховуючи складні обставини професійної діяльності телевізійних репортерів, виникає необхідність формування й подальшого розвитку певних професійно важливих психофізіологічних рис, серед яких і навички специфічного професійного мислення. Серед

журналістських спеціальностей на телебаченні телевізійний репортер займає особливе місце. Щоб стати досвідченим телерепортером, бажано мати базову журналістську освіту, що сьогодні у зв'язку з процесами диверсифікації та регіоналізації системи вищої професійної освіти не завжди можливо, і це лише загострює проблеми професійної освіти цих фахівців. Сьогодні у світі відбуваються процеси універсалізації журналістської професії, які базуються на конвергенції інформаційного впливу, де візуальний компонент поєднується з аудіо і текстом, що призводить і до нових підходів у навчанні. А. Москаленко підкреслює, що «у світовій практиці журналістське навчання, з одного боку, деталізується, з іншого, помітне прагнення до оволодіння журналістами функціональних знань» (Москаленко А. З., 1998, с. 13).

Професію журналіста-телерепортера характеризує високий ступінь інтенсивності, високий темп розумової діяльності, нестабільність її темпоритму. Особливого значення набувають тут такі професійні якості, як оперативність, мобільність, адаптивність, швидкість реакції, уміння переключатися, широка інформованість і допитливість. Тому професійному мисленню телевізійного репортера притаманна така якісна характеристика як активність – швидкість і гнучкість та активність як перетворююча позиція суб'єкта мислення. Гнучкість професійного мислення телевізійного репортера полягає у свободі думки при виборі способів вирішення задач передавання інформації про ту чи іншу подію й характеризується цілеспрямованістю на пошук рішення з урахуванням умов праці (оперативність, мобільність, володіння багатомовною мовою передавання інформації – вербальність і візуальність). Також одним з домінуючих типів мислення цього фахівця є «мислення суворо лімітоване в умовах дефіциту часу» (Зеер Е. Ф., 2004, с. 151). Адже предмет професійної діяльності телевізійного репортера – оперативна інформація, тобто дані, які не підлягають терміновому підтвердженню достовірності, доки не застаріє можливість використати факт для подання події, тому найголовніше – це терміновість і точність подавання новин. Ці ж особливості роботи телевізійного репортера складають специфічність об'єкта думки. Професійне мислення телевізійних репортерів – це спеціально організована система взаємодії трьох елементів – пізнавального, категоріально-операційного, особистісного, до яких входять такі типи мислення як практичне, діалектичне, образно-логічне, звуко-зорове (екранне). Воно характеризується наявністю пошукових елементів в умовах дефіциту часу. Володіння навичками професійного мислення дозволяє телевізійному репортеру в професійній діяльності успішно формулювати й вирішувати професійні завдання, пов'язані із створенням телевізійного репортажу, та створювати перспективу подальшого професійного самовдосконалення.

Висновки. Сьогодні неможливо створити єдину модель змісту професійної журналістської освіти, яка б усіх задовольнила, рівне право повинно бути визнано за декількома варіантами формальної професійної журналістської освіти. Склалась оригінальна змішана модель формальної журналістської освіти, яка поєднує в собі риси як академічно-орієнтованого навчання, так і практично орієнтованого. Між тим фахова підготовка саме

телерепортера-журналіста базується на практико-орієнтованій моделі вищої професійної освіти. Суть удосконалення майстерності телерепортера щільно пов'язана з формуванням у процесі фахової підготовки професійної компетентності, яка відповідає освітньо-кваліфікаційним характеристикам та сучасним умовам. Показником професійної компетентності журналіста-телерепортера є сформоване професійне мислення.

Література

1. **Валиуллина Г. Г.** Возрастно-половые особенности развития профессионального мышления студентов : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. психол. наук : спец. 19.00.13 «Психология развития, акмеология» / Г. Г. Валиуллина. – Астрахань, 2007. – 27 с.
2. **Вербицкий А. А.** Активное обучение в высшей школе : контекстный подход / Вербицкий Андрей Александрович. – М. : Высш. шк., 1991. – 207 с.
3. **Дичківська І. М.** Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академ-видав, 2004. – 352 с. – (Альма-матер).
4. **Зеер Э. Ф.** Психология профессий : учеб. пособие для студентов вузов / Э. Ф. Зеер. – 2-е изд. – М. : Академ. Проект ; Екатеринбург : Деловая кн., 2003. – 336 с. – («Gaudeamus»).
5. **Морозова В. Е.** Учет особенностей педагогического мышления при повышении профессиональной компетентности воспитателей ДООУ в условиях ИПК : автореф. дис. на соиск. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / В. Е. Морозова. Барнаул, 2000. – 20 с.
6. **Москаленко А. З.** Теорія журналістики : підручник / Анатолій Захарович Москаленко. – К. : Експрес-об'ява, 1998. – 334 с.
7. **Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки** [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
8. **Петропавловский А. Е.** Журналистская компетентность как условие формирования эротической культуры в отечественной журналистике [Електронний ресурс] / А. Петропавловский // Современные исследования социальных проблем – №6 (38) – 2014. – Режим доступу : journal-s.org/index.php/sisp/article/.../pdf_715, DOI : 10.12731/2218-7405-2014-6-22 (рус)

ЖУРНАЛІСТСЬКЕ ОБРАЗОВАНИЕ : ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ ТЕЛЕВИЗИОННЫХ РЕПОРТЕРОВ

Лесневская Алина, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры журналистики и новых медиа Киевского университета имени Бориса Гринченко, ул. маршала Тимошенко, 13-б, 04212 г. Киев, Украина, a.lisnevskaa@kubg.edu.ua

В статье рассматриваются тенденции развития системы высшего профессионального образования (журналистского), в которой исключительное значение приобретает профессиональная компетентность будущих специалистов средств массовой информации, а именно журналистов-телерепортеров. Педагогическая теория сегодня отказывается от абсолютного образовательного идеала (всесторонне развитой личности) и переходит к новому идеалу – максимальному развитию способностей человека к саморегуляции и самообразованию. Суть усовершенствования процесса профессиональной подготовки журналиста-телерепортера плотно связана с формированием профессионального мышления специалиста.

Ключевые слова: высшее образование журналиста; профессиональная компетентность; профессиональная подготовка телерепортера; профессиональное мышление.

EDUCATION IN JOURNALISM: THEORETICAL APPROACHES TO THE FORMATION OF PROFESSIONAL THINKING OF TELEVISION REPORTERS

Lisnevskaa Alina, candidate of pedagogical sciences, Assistant Professor of Journalism and New Media Department at Borys Grinchenko Kyiv University, str. Marshal Timoshenko, 13-b, 04212 Kyiv, Ukraine, a.lisnevskaa@kubg.edu.ua

The article deals with the trends of higher professional training (education in journalism). Enhancing professional competence of mass media specialists, such as journalists and television reporters, is becoming increasingly important. Modern educational theory rejects an absolute educational ideal (all-round man) and moves to a new ideal – the maximum development of self-directedness and self-education abilities. At the core of improvement of

the professional training of journalists and television reporters lies the formation of their universal professional thinking.

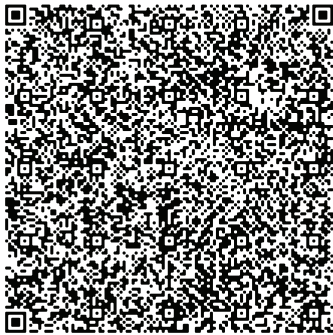
The increased cognitive and information bases in the modern world is not covered by the traditional concept of professional qualifications, the more adequate becomes the concept of competence. In national and foreign psychology the effectiveness of practical and professional activities of any specialist, his professional competence is primarily associated with a special kind of thinking – professional.

Professional activities of television reporters can be described in terms of speed, mobility, adaptability, responsiveness, ability to switch from one task to another. Flexibility professional thinking of television reporter depends on freedom of thought in choosing the ways of reporting about an event and is characterized by a commitment to find a solution taking into account working conditions (speed, mobility, good command of multilayer language being used to communicate information – verbal and visual). Thinking that is strictly limited due to the shortage of time is also one of the dominant types of professional thinking.

Key words: *higher education in journalism; professional competence; professional training of television reporters; professional thinking.*

Стаття надійшла до редакції 18.04.2016

Прийнято до друку 26.05.2016

УДК 371.13:37.013.42

Ігор Іваній

ORCID iD 0000-0002-6578-1-480

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики фізичної культури,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
вул. Д. Коротченка, 15, 40034 м. Суми, Україна
navch@sspu.sumy.ua

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

У запропонованій статті розглядається проблема формування професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах. Метою статті є розробка концептуальних основ формування професійно-педагогічної культури особистості студента в системі спеціальної фізкультурної освіти. На основі результатів аналізу літературних джерел, контент-аналізу навчальних планів і програм дисциплін відповідного напрямку підготовки, розроблено концепцію формування професійно-педагогічної культури студентів, яка уявляє собою систему наукових поглядів і трактувань досліджуваного феномену, теоретично-методологічних підходів, основоположних ідей, принципів та педагогічних закономірностей і тенденцій, що детермінують процес формування професійно-педагогічної культури студента в системі його професійної підготовки.

Ключові слова: *концептуальні основи; основоположні ідеї; педагогічні принципи; професійно-педагогічна культура; спеціальна фізкультурна освіта; студенти; теоретико-методологічні підходи.*

Вступ. Модернізація вищої професійної освіти у галузі «Фізична культура і спорт» здійснюється у напрямку її переорієнтації з пріоритетів фізкультурно-спортивних на людинотворчі цілі та зміст, загальну рекреаційну функцію, гуманістичну, культуроформуючу сутність фізкультурно-освітньої реальності. Це детермінує новий зміст професійної діяльності фахівця фізичного виховання та спорту на основі сформованої у нього професійно-педагогічної культури. Отже актуальність дослідження проблеми формування професійно-

педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту визначається сучасними тенденціями розвитку фізкультурної освіти та необхідністю підготовки компетентних кадрів, спроможних ефективно реалізувати особливі соціальні завдання пізнання, трансляції і створення культури, підготовці нових поколінь до вирішення глобальних гуманістичних, культурологічних, фізкультурних проблем.

Вивчення питань, пов'язаних з вирішенням наукових основ формування професійно-педаго-